

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 3. julija 1981
Leto XXXIII. - Štev. 13
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Delne upravne volitve in nova vlada

STISNIMO ZOBE IN NAPREJ!

Te dni je predsednik vlade Spadolini predstavil svojo vlado javnosti, v kratkem pa se bo pričela parlamentarna razprava o zaupnici. Seveda nas takoj zanima, če bo Spadolini ponovil obveze o čimprejšnji odobritvi globalnega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, kar sta pred njim že izjavila predsednika vlade Cossiga in Forlani.

Za nas je to zelo pomebno, čeprav damo tudi druge ocene rešitve zadnje vladne krize. Naše partijsko glasilo je v svojem naslovu morda nabolje komentiralo objavo seznama ministrov petstranske vlade: nič novega, razen predsednika vlade. To je globoka resnica, ob kateri se velja zamisliti. Zamenjali so predsednika vlade, ki po 35 letih ne bo več demokristjan. To ni malo, vendar očitno tudi ni dovolj. Vsaj za nas in za vse, ki si želijo globokih sprememb v Italiji.

Zamenjava predsednika vlade v Italiji pomeni predvsem eno: KD ni več sposobna voditi koalicijskih vlad, ker ni več sposobna opravljati osrednje politične vloge povezovalca interesov in oblikovanja zavezništva. Ta vloga je sedaj prešla na laične stranke, med katerimi ima sedaj nesporno vodilno vlogo prav socialistična. To vlogo so zadnje delne upravne volitve v Italiji še okrepile.

Dejansko stoji Italija na razpotju, Spadolinijeva vlada pa predstavlja le rahel in komaj zaznaven simbolični premik, ne nakazuje pa glavne izbire laičnih strank. Kam se bodo usmerile?

Nedavne volitve so namreč pokazale, da se je italijansko politično «vesolje» globoko spremenilo. Doslej se je namreč prikazovalo tako, da je KD bila sonce, okoli katerega so se vrteli manjši planeti, to so namreč njeni manjši laični zavezniki na desnici ali levi. KPI je po tej logiki spadala v drugi sončni sistem in z njo ni bilo stikov, ali vsaj možnosti zamenjav.

Zadnje volitve, predvsem pa padec političnega ugleda in bankrot nekega sistema vladanja, dokazujejo, da se je ta politični sistem ravnotežij globoko in korenito spremenil. V Italiji delujejo trije več ali manj homogeni bloki političnih sil. To so komunisti, ki predstavljajo tretjino italijanskega naroda, dalje demokristjani, ki prav tako predstavljajo tretjino državljanov in končno samostojni blok socialističnih in drugih laičnih demokratičnih sil. Ti trije bloki (neofašistične desnice dejansko nihče

ne jemlje v poštev) so si enakovredni, med njimi se lahko oblikujejo zavezništva za tako ali drugačno razvojno politiko Italije.

Očitno so socialisti in laične sile jeziček na tehtnici. Ta se lahko usmeri v to ali ono smer glede na izbire PSI in njenih laičnih zaveznikov.

Povejmo preprosto. PSI in laične stranke lahko zavrnejo sodelovanje s komunisti in nadaljujejo politiko zavezništva s krščansko demokracijo, pa čeprav s skritim namenom, da bi s tako politiko še dalje odjedali sile KD, pa tudi KPI v opoziciji. Za Italijo bi torej nastalo obdobje sredinsko-levičarskih vlad, spreminjal bi se samo predsednik vlade, v kateri bi še dalje ostajali demokristjani, socialisti in laiki. (Spadolinijeva vlada je tak primer).

Je pa tudi druga pot. Možno je zavezništvo med KPI in PSI z laičnimi strankami, ki bi demokristjane potisnilo v opozicijo. To bi bila pot «demokratične alternative», ki jo predlagamo vsem zdravim silam italijanske družbe. Predstavljamo si lahko, da bi v tem primeru komunisti predlagali koalicijsko vlado, v kateri bi vse levičarske in laične sile uživale enako dostojanstvo in pomen, v duhu pluralizma in zavezniških odnosov.

Ta pot je možna samo, če se zanjo odločijo vse napredne sile in če se socialisti zavedo, da njihovo zavezništvo z demokristjani ne rešuje najbolj kočljivih problemov italijanske družbe. Zakaj? Odgovor je preprost: za rešitev teh problemov je treba spremeniti družbo, stopiti na prste interesom, ki so v glavnem posledica vladanja KD. Vsaka večja reforma je doslej pomenila stopiti na prste KD. Marsikdaj so bile reforme (razporoka, splav, moralizacija) odobrene proti volji KD in s podporo KPI. Zato vztrajamo, da je v Italiji dozorel čas spremembe. Ta sprememba pa je možna samo z zavezništvom med vsemi levičarskimi in laičnimi silami. Prvič v italijanski povojni zgodovini je to možno na številčni ravni. Delne upravne volitve so 21. junija pokazale, da lahko KPI in PSI sami zbereta okrog 47% glasov, z drugimi laičnimi silami pa skoraj 55%. Problem niso številke, pač pa politična volja. To moramo vedeti, ker so socialisti pred nekaj leti, po volilnih porazih KPI na deželnih in pokrajinskih volitvah 1979, zatrjevali, da se odpovedujejo levičarski alternativni preprosto

zato, ker pač ni razpoložljivih sil zanjo. To sedaj ne velja več.

Seveda, socialisti ne zavračajo možnosti levičarske alternative, trdijo samo, da sedaj ni «aktualna», češ da so komunisti premočni. Za Craxijeve najožje sodelavce bi levičarska alternativa bila možna le v «francoskih pogojih», to je, če bi naprimer KPI imela 20%, PSI pa 30% glasov in s tem vodilno vlogo v okviru italijanske levice. Žal nam je, da Craxi misli tako, čeprav je že sam nekolikokrat poudaril, da se politike in zgodovine ne dela s «če». Mi ne osporavamo socialstom pravice (nasprotno si tega želimo), da bi se kot stranka okrepili. Poudarjamo pa, da ni dobro, če se PSI krepi na račun komunistične partije. Kajti tako se levičarji šibi, ali kvečjemu ne napreduje v celoti vzeta.

Če pa PSI osvaja nove sloje prebivalstva, ki doslej niso bili za levico, s tem krepi tudi lastno politično vlogo in njen delež v levici. Prepričani smo, končno, da je močna KPI potrebna tudi zato, da se ustvari novo ravnotežje med italijanskimi levičarskimi silami. V nasprotnem primeru bi namreč laične sile spet stremele (iz obupa?) k tesnim povezovanjem s krščansko demokracijo. Saj je to bila doslej ustaljena praksa.

Ponavljamo. Komunisti želimo ohraniti svojo moč, ki je v Italiji zgodovinska, predvsem zato, ker mislimo, da se PSI lahko krepi na račun drugih slojev prebivalstva. V nasprotnem primeru bi namreč tudi v socialističnih vrstah prevladalo prepričanje, da se splača hoditi po prvi poti, nekako po logiki: «Povežimo se s KD, naj KPI izhira v opoziciji, medtem ko se mi polaščamo državnega aparata».

To se je končno zgodilo na nedeljskih delnih upravnih volitvah. Z izjemo Sicilije in nekaterih drugih krajev na jugu Kampanije, lahko zapišemo, da so volitve bile splošno pozitivne.

O tem priča tudi preprosto dejstvo, da se o volitvah in njenih izidih sedaj sploh ne govori več. Če bi volitve bile negativne za KPI, bi se o njih govorilo še za nekaj mesecev, vsekakor tja do jeseni.

Obnovimo zato osnovne podatke. KPI je prva stranka v Italiji, saj je poprečno zbrala skoraj 33% glasov (32,8), medtem ko je KD izgubila in zdrknila na 30%. Okrepili so se povsod socialisti, ki so prej imeli med 9 do 10% glasov, se-

daj pa lahko računajo na 14-15%. Pri tem ni nepomembno dejstvo, da izgublja MSI na skrajni desnici in s tem se izčrpuje možni rezervoar demokrščanskih glasov v sili, obenem se krepijo laične sile (PSDI, PRI, PLI), ki veljajo za zaveznice socialistov.

To so splošni italijanski podatki. Pomembno je, da je levica okrepila svoje pozicije v Rimu in Genovi. Izredno zanimiv je izid volitev v Bariju, kjer smo komunisti močno nazadovali (do 15%), KD tudi (do 30%), socialisti in socialdemokrati skupaj pa predstavljajo relativno večino. Bari bo pokazal, kako si socialisti predstavljajo «levo alternativo pod socialističnim vodstvom». V Bariju se je (čeprav si tega nismo želeli) zgodilo to, kar si je Craxi želel: PSI je vodilna sila levice, ima močnega laičnega zaveznika, šibkejšo KPI in, na drugi strani, KD. Za kakšna zavezništva se bo odločil? Za levi center z demokristjani (in socialističnim županom) ali pa za levičarsko-laično upravo (vedno s socialističnim županom). Skratka: se bo odločil za «francosko alternativo» ali pa za levi center? Odgovor ne bo brez posledic.

Morda le nekaj pripomb k volilnim rezultatom. Predvsem o Siciliji. Gotovo je, da je KPI močno nazadovala, čeprav ne sedaj, le letos, pač pa na upravnih volitvah leta 1979. Že tedaj je KPI (kot po vsej državi) izgubila več odstotkov glasov. V primerjavi z zadnjimi upravnimi (ne deželnimi!) in parlamentarnimi volitvami se parabola KPI spet vzdiguje, čeprav počasi. Nekaj takega smo komunisti doživeli ta leta v Trstu, kjer smo po

dobrem rezultatu 1975 zdrknili navzdol leta 1978 (nastanek LpT), sedaj pa spet lezemo iz brezna in širimo svoj izgubljeni vpliv.

Na Siciliji smo zabeležili tudi drug negativen pojav. Povsod v državi se je vsdržalo veliko število volilcev, kar zaskrbljujoče kaže na rastoče nezaupanje ljudi v politiko in obenem na nujnost naglih sprememb v Italiji. Ravnodušje ljudi, dejanski obup glede možnosti sprememb, umik iz aktivne angažiranosti so namreč značilnosti reakcionarne družbe. Zato ne vzklikamo «evropskim odstotkom» volilne udeležbe, kot nekateri zanesenjaki (in radikalci, ki so za to delali celo propagando), pač pa opozarjamo na nujnost večjega angažiranja, predvsem komunistov (stisnimo zobe in naprej!).

Na Siciliji pa se je kljub temu vzdržalo preveč volilcev. Med njimi so ekonomski izseljenci v drugih evropskih državah, ki so se na prejšnjih volitvah množično vrnili na domači otok. Zakaj? Tudi tu je odgovor nekam preprost: tedaj so bile skupaj deželne in parlamentarne volitve, emigranti so se organizirano vračali, kot se vračajo vsakokrat, ko so parlamentarne volitve. Težje dobijo izseljenci dopust in dovoljenje za povratek v domovino, če gre za lokalne volitve. Tako je mogoče razlagati (vsaj delno) velik uspeh leta 1976 in neuspeh leta 1981. Seveda so tu tudi politični razlogi, ki jih ne gre podcenjevati, kakor tudi splošna šibkost partije na Jugu. Tu nam lahko pomaga tudi analiza sedanjega trenutka južne Italije. Del prebivalstva (prvi proletariat) se je z Juga že

pred 20 leti izselil na sever, v velike industrije, naselil Milan in Turin. Obe mesti imata levičarski upravi.

Južni preostali proletariat, z njim pa drugi sloji, živi v razmerah, ko je dolovnih mest razmeroma malo in se delijo s klientelnimi metodami, v mestih pa tudi sicer prevladuje srednji sloj malih trgovcev, obrtnikov, kramarjev in drugih, ki so tako ali drugače odvisni od politike oblasti, osrednje in krajevne. Boj se vsekakor nadaljuje, tudi za večji vpliv med kmečkim prebivalstvom, ki je prav tako odvisno od državnih ali deželnih podpor, marsikdaj pa tudi od mafije. Skratka, razmere niso najbolj rožnate, kljub temu pa se sicilski in drugi komunisti ja Jugu morajo v še večji meri prilagoditi spremenjenim razmeram dela in boja. Prvi rezultati kažejo, da se njihov vpliv (v primerjavi z izgubami zadnjih let) ponovno krepi, čeprav v nezadostni meri, da bi lahko bili z njim zadovoljni.

Še zaključna misel o volilnem izidu v velikih mestih. Leta 1975 je levica, predvsem pa KPI, zabeležila velik uspeh, za katerega so politologi in komentatorji trdili, da je «neponovljiv». V zaletu smo osvojili oblast v vseh pomembnih industrijskih in upravnih centrih. 15. junij 1975 je postal skorajda simbol zmage levice. Minilo je šest let reakcionarne in zmerne protiofenzive, terorizma in spletkarjenja. Kljub temu se je «neponovljivi» rezultat ponovil. Zgodilo se je celo to, česar nismo dosegli leta 1976, na parlamentarnih in upravnih volitvah. Tedaj (morda se kdo še spominja) se je okrepila levica, obe-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Iz zasedanja CK komunistične partije

Za komuniste je veljaven predlog o vladi demokratične alternative

V Rimu zaseda centralni komite italijanske komunistične partije. V uvodnem poročilu je član tajništva Alessandro Natta ocenil politični trenutek po zaključku vladne krize. Spadoliniju je dal dve pozitivni oceni in eno negativno. Negativna je, po Nattovem mnenju, sestava ministrskega sveta, ki se bistveno ni spremenil v primerjavi s prejšnjimi vladami. Pač pa je pozitivno dejstvo, da ima vlada v Italiji prvič po treh desetletjih laičnega predsednika, kakor je tudi pozitivno dejstvo, da je Spadolini nemudoma začel pogovore s sindikati in industrijci. Komunisti ostanejo v opoziciji, vendar bodo v parlamentu ocenjevali vlado glede na njene izbire v zvezi z nujno moralizacijo javnega življenja, ozdravljanjem gospodarstva in bojem s terorizmom.

Natta je nato polemiziral s socialističnimi voditelji, predvsem s Craxijem, ki že sedaj napoveduje skorajšen konec Spadolinijevi vladi.

V analizi volilnih izidov 21. junija je Natta spet dal več pozitivnih in negativ-

nih ocen. Pozitivno je, po njegovem, da je krščanska demokracija sedaj bolj šibka, pozitivno je tudi, da je komunistična partija okrepila svoje rezultate v Rimu in Genovi, končno je pozitivne premik na levo, ki se je tokrat izrazil predvsem z zmago socialistične in drugih laičnih strank. Negativen je, po Nattovem mnenju, izid komunistov na Siciliji in v Apuliji, ker kaže, da se za komuniste položaj v južni Italiji slabša. Dalje je negativen visok odstotek volilcev, ki so se tokrat vzdržali, ker se s tem pogloblja prepada nezaupanja med ljudstvom in političnimi ustanovami.

Iz vsega tega je Natta potegnil nekaj zaključkov. Poudaril je predvsem, da je za komuniste veljaven predlog o vladi demokratične alternative. Pri tem je Natta pojasnil, da je ne gre poenostavljati in da to ni vlada levica ali vlada vseh laičnih sil, možen in potreben je tudi dialog z demokratičnimi katoličani, ki se ne strinjajo s sistemom vladanja krščanske demokracije. Temeljne važnosti pa je vsekakor enotnost med socialisti in komunisti. Natta je pri tem

dejal, da se ne strinja s socialisti, ki odklanjajo tako enotnost, dokler se ne bodo spremenila razmerja sil v italijanski levici v korist socialistov. Natta meni, da se mora socialistična stranka krepiti, vendar ne na škodo komunistične partije.

Končno je Natta spregovoril tudi o nekaterih mednarodnih dogodkih. Glede Francije je dejal, da je zmaga levice velikega pomena, vstop komunistov v pariško vlado pa predstavlja začetek novega zgodovinskega obdobja za zahodno Evropo.

Glede Poljske je Natta poudaril, da podpira napore poljske partije v boju s pustolovci in konzervativci. Izrazil je upanje, da bo Poljakom uspelo najti pot obnove in napredka brez tujih vmešavanj in na osnovi sodelovanja vseh živih sil poljske družbe. V ta namen je potreben sporazum med partijo, sindikalnim gibanjem in cerkvijo. Seja centralnega komiteja italijanske komunistične partije se nadaljuje s posegi posameznih članov v razpravo.

CECOVINIJEV PRORAČUN JE BIL ODVRNEN

Z 29 proti 22 glasovom (3 vzdržani) so proti glasovale vse demokratične stranke

Kot je bilo že dalj časa predvideno, so na seji, ki je bila v sredo, 1. julija, odvrnili finančni proračun za leto 1981, ki ga je predložil župan Cecovini. Pokrajinski nadzorni odbor je poslal občinski upravi »opomin«, naj pred 6. julijem skličejo sejo občinskega sveta za odobritev proračuna, vendar je Cecovini ta opomin komentiral kot brez pomena.

Proti so glasovali: KD, KPI, PSI, SSK, PRI, PSDI in en radikalec, za proračun pa svetovalci LpT, MSI in MIT, trije pa so se vzdržali. Objavljamo sintezo posegov nekaterih komunističnih občinskih svetovalcev.

COSTA

Županovo poročilo vzbuja mnogo vprašanj; prvo in logično je to, kako so bili o poročilu obveščeni sami svetovalci LpT, torej tisti, ki bi morali neposredno sodelovati z županom, v njegovih faraonskih načrtih za rešitev pristanišča in mesta. Poleg neuradnih vesti, da sodelovanja sploh ni bilo, lahko to povzemo tudi iz poročil posameznih svetovalcev liste. To pomeni, da je župan po svojem lastnem principu sestavil izjave, ki se tičejo ekonomskih sprememb, ker so popolnoma razvezane od administrativnega načrtovanja občinskega sveta, kateremu predseduje.

Po eni strani se torej nadaljuje po že zlizani administrativni rutini po drugi pa se, samo na papirju, začrtavajo dolgoročne prospektive, ki bi, če bi bile sprejete, pomenile ureditev v prihodnjih tridesetih letih. Toda, ali so to realistične prospektive? Dejstvo je, da je vsako programiranje daleč od realnih finančnih možnosti. Poleg tega se nahajamo, predvsem kar se tiče pristanišča in njegovih infrastruktur, pred popolnoma drugačnimi predlogi, kot so bili prvotno podani. Tudi v zvezi z jedrsko energijo se današnji županovi predlogi in predlogi njegovih pristašev popolnoma razlikujejo od uradnih izjav, ki so jih le-ti svojčas delili na vse strani. Tudi predlog o premogovnem terminalu v Trstu je zgolj materialnega značaja in brez vsakršne politične in administrativne izbire, torej zgolj propagandističnega značaja.

DE ROSA

Obstaja listarska politika za rešitev problema stanovanj, območja in javnih struktur? Po mnenju KPI, v proračunu res obstaja, je pa v popolnem nasprotju z zahtevami delavcev, mladih in ostarelih.

Stanovanja: nobene pozornosti za težave tisočev ljudi, v zvezi z izgoni, omejenimi dohodki tistih, ki prosijo za ljudsko stanovanje IACP. Občina je zelo

slabo ukrepala. KPI zahteva resne obveznosti za izgraditev novih stanovanj in za preureditev starih stanovanjskih zgradb, temeljno preureditev ljudske gradbene ekonomije, predvsem za tista področja, ki se ne skladajo z realnimi potrebami prebivalstva.

Območje: urbanistična politika občinske uprave ima dve lastnosti: tajnost in mirovanje. Tako se na primer tajno sklepajo pogoji, ki so potem težko razrešljivi in popravljivi. Zadostujejo primeri »Železničarskega doma« v Miramarskem drevoredu proti področju v ul. Giustiniano in pri Ferdinandu, tako je za bivšo tovarno strojev, tako je s podmenami o ukrepanju na ostalih območjih. Mesto, okliški sveti in občinski svet o vsem tem zve; ko je že mnogo prepozno.

Ustavljeni pa so načrti za kraške vasi, za ljudske gradnje, nič novega ni za zgodovinsko središče, če ne samo poudarjanje takih načrtov, ki so po mnenju KPI zgolj strumentalni in težko izvedljivi.

Javne storitve: KPI je skupaj z rajonskimi predstavniki ugotovila zamude v popravilih šolskih poslopji, cest in zgradb, ki so občinska last. Politika za ureditev že obstoječih in novih zelenih površin sploh ne obstaja. Predlogi o pešpoteh (od Sv. Jakoba do Glinščice in stara Napoleonska cesta pod Obeliskom) ki so jih dali komunisti, so še vedno na mrtvi točki.

BIAVA

Občinski odbor sploh ni bil sposoben ne programirati ne rešiti razvoja našega mesta. Prvotne Cecovinijeve izjave še vedno lebdi v zraku, ostaja pa gospodarski in demografski propad Trsta, ki se bo po tej poti, v dvajsetih letih, zauzavil na 250.000 prebivalcih. V tem okviru obstaja tudi problem ladjedelnice A.A.; za katero še danes niso našli prave rešitve.

Občinski odbor ni znal načrtovati napredka in niti ne brani mesta pred nevarnostmi, ki jih napredek lahko povzroči. Onesnaženje južnega predela je iz leta v leto bolj nevarno, toda občina ne ukrepa niti ko posamezne industrije otežkočajo preverjanja posebnih zdravstvenih komisij (kar je po zakonu dovoljeno). Skrb meščanov, ki živijo v bližini upepeljevalnika, zaradi prahu, ki se iz njega usipava, je občino premaknila le toliko, da je sestavila posebno komisijo, toda proti ugotovljeni škodljivosti pepela ni še ničesar ukrenila.

Melonarski odbor je kljub vsem ekološkimi pridigam dovolil, da se onesnaževanje nadaljuje. Zadnja njegova prospektiva je sedaj zgraditev premogovnega terminala, ki pa vzbuja pri nas nemalo pomislekov. O preprečevanju nadaljnjega onesnaževanja pa se sploh ne govori.

IVAŠIČ

Administracija je dovolila, da odpade vsakršen ukrep za posege v šolskem sektorju, bodisi zaradi skrajno reakcionarnega mišljenja, bodisi zaradi brezbržnosti, kateri gre pripisati neaktivnost administracije. Ko se je govorilo o problemih tržaških slovenskih šol, so prišli na dan vsi nacionalistični predsodki, ki so ovirali vsako iniciativo, tisti predsodki, ki tudi sicer niso kdove kako prikriti.

Prav tako ni občina napravila niti enega koraka naprej za otroške vrte in jasi. Poletna središča so omejili na nekakšne starokopitne kolonije, ki, zgleda, so listarjem zelo pri srcu.

Prisotnosti občine na področju šolskih dejavnosti, sploh ni. Živi se iz dneva v dan, vsi važni problemi so predloženi na jutrišnje in po takem ravnanju lahko mirno rečemo, da občino upravljajo sami uradniki. Vsi poskusi, da bi vzpostavili plodne stike, so naleteli na odbijajočo steno med brezbržnostjo in podcenjevanjem.

SPETIČ

Ugotavlja, da ni mogoče govoriti o kake »mestni enotnosti«, dokler ne bodo razčiščena temeljna vprašanja ciljev, ki naj si jih zastavi neko upravno zaveznitvo. Za KPI so to cilji omikanega sožitja med Italijani in Slovenci, produktivni razvoj Trsta in sodelovanje s sosednjo Jugoslavijo. Na teh temeljih mora vsak preveriti, katera so zaveznitva, ki omogočajo uresničevanje takega programa. Ni si mogoče misliti enotnosti, ki bi obšla ta temeljna vprašanja.

Pogoj za preverjanje pa je zrušenje negativne Cecovinijeve uprave Liste za Trst, ki je s svojo politiko potisnila Trst za desetletja nazaj, v obdobja hladne vojne. Tedaj so demokristjani prikazovali komuniste kot prehodnico »kovaških konjev, ki se bodo napajali pri sv. Petru«, Lista pa prikazuje KPI kot peto kolono neobstoječega jgoslovankega napadalca. Zato naj ve vsakdo, ki se želi soočiti s KPI, da mora s tem odstraniti presodke do njene zgodovine in vloge v Trstu. Ta vloga pa je predvsem predstavništvo delavskega razreda in slovenske manjšine, v okviru politike širjenja produktivnih sil in uresničevanja omikanega sožitja.

Morda so v okviru Liste tudi posamezniki, ki dobro mislijo. Ti so doslej služili voditeljem LpT kot »alibi«, da bi s tem prikrili svojo desničarsko politiko. Heterogenost Liste pa omogoča tem posameznikom, da se opredelijo do omenjenih temeljnih vprašanj Trsta in na tej osnovi izberejo tudi svoja zaveznitva, katerih Lista kot celota ne more sklepati.

«Za kulisami» naših praznikov

Zasluga za uspeh gre predvsem požrtvovalnosti in trdemu delu tovarišev

Od junija vse tja do septembra se po naših vaseh in po mestnih rajonih odvijajo prazniki komunističnega tiska. Čeprav nekateri trdijo, da je udeležba iz leta v leto manjša, lahko mirno rečemo, da je obiskovalcev še veliko. Sicer pa je praznikov na odprtem mnogo, prirejajo jih ob vsaki priložnosti in za vsako priložnost. Tako se zgodi, da so na istih praznikih skoraj vedno isti ljudje, nekateri se mimogrede ustavijo, in tako naprej.

Mnogo od tistih obiskovalcev, ki pridejo na naše festivale samo na kozarec vina ali na čevapčiče, ne ve, koliko truda in prostovoljnega dela to zahteva. Postaviti kioske, mize, odre, ponekod napeljati električni tok in vodo, ni malo. Največkrat pomeni odreči se počitku po delu v tovarni ali kjerkoli. In vendar, vsako leto se tovariši zberejo in zavihajo rokave, potem pa si razna dela porazdelijo. Ko se festival zaključi, pa se za te požrtvovalne tovariše delo še nadaljuje, saj je treba vse pospraviti.

Izkupiček naših festivalov gre posameznim sekcijam in partiji, in prav tu pride do izraza pomen prostovoljnega in brezplačnega dela, kajti če bi bilo treba delavce plačati, bi se vsak praznik končal z deficitom. Poleg tega pa je treba vsako leto poskrbeti za kako novost, da ne bi prazniki postali zgolj rutinski in vsi enaki.

Skratka, delo, ki je potrebno, da se na naših praznikih dobro počutimo, nima cene. Žal pa se prevečkrat tega ne zavedamo in se jezimo, če ni vse prav tako, kot bi mi želeli, in zanemarjamo prav tiste, ki so dejansko glavni protagonisti - delavce.

FESTIVALI KOMUNISTIČNEGA TISKA

JULIJ

od 3. do 6.
sekcija od Sv. Alojzija

od 11. do 19.
*Pokrajinski festival na
razstavišču na Montebelu
z udeležbo vseh sekcij*

od 24. do 27.
*Elizejske poljane
Nabrežina*

PRISPEVKI

Marija Paulin iz Sosljana prispeva 5.000 lir
Ob poravnavi naročnine prispeva Diko
Žerjal iz Boršta 4.000 lir

Ob poravnavi naročnine in ob 15. obletnici
ženine smrti, prispeva Angel Veljak od Dom-
ja 10.000 lir za sklad DELA

Košuta Petrina iz Križa, prispeva 2.000 lir
Ob 6. obletnici smrti tov. Franca Pertota,
daruje žena Zora 10.000 lir za sklad DELA.
Vsem iskrena hvala.

Nabrežina: preizkusni kamen enotnosti med Slovenci tudi na upravni ravni

Ko se bo posušilo črnilo tega našega časopisa in ga boste prebirali, bo dnevni tisk najbrž že povedal, kako so se iztekli pogovori za skupno upravljanje devinsko-nabrežinske občine. Mi, ki v tem trenutku, ko pišemo ta komentar, tega ne vemo, izražamo predvsem željo, da se bo nekajtedensko soočenje zaključilo z oblikovanjem trdne politične in upravne večine med KPI, PSI in SSK in da bodo te tri stranke določile tudi imena novih odbornikov skupne občinske uprave.

Nemalo upanja je v javnosti vzbudilo skupno tiskovno sporočilo pokrajinskih in krajevnih vodstev treh strank, da je bil okvirno dosežen programski sporazum, ki «omogoča oblikovanje nove večine in novega odbora». To je bila, po dolgem času, prva lastovka, znanilka pomladi.

Zato bi radi poudarili politični pomen tega dogovarjanja. Mi v njem ne vidimo samo nujnega reševanja krize občine, kot je devinsko nabrežinska, s svojo specifikom in svojim problemi. Možnost dogovora ocenjujemo tudi kot pomembno politično novost, ki lahko dokaže širši javnosti, da Slovenci nismo sposobni samo enotnih nastopov pri predstavnikih italijanske države, pač pa lahko doseženo stopnjo enotnosti prenesemo tudi na upravno-politično raven. Ne gre torej samo za preverjanje odnosov v eni izmed okoliških občin, kjer slučajno niso možne drugačne upravne alternative, pač pa za pomembno preverjanje in preizkus, ki utegne obroditi sadove tudi drugod.

Poglejmo zato, katere so nabrežinske «specifike». Devinsko-nabrežinska občina je nekdanj biva povsem slovenska. Raznarodovanje je potekalo na osnovi umetnega priseljevanja italijanskega prebivalstva v obalni pas. Po dveh desetletjih take, vsiljene politike, se je razmerja med domačini — Slovenci in priseljenci — Italijani spremenilo v korist drugim, ki predstavljajo skoraj dve tretjini celotnega prebivalstva. Upravljanje občine je zato otežkočeno, saj mora zagotoviti storitve in usluge umetno napihnjenemu prebivalstvu, ki je tudi neenakomerno razdeljeno nekako po načelu, da so Italijani ob obali, Slovenci pa v kraških vaseh. Za tak položaj nosi glavno, če že ne edino odgovornost krščanska demokracija, ki je to politiko nadaljevala tudi pozneje, v letih levega centra. V tistih letih se je na osnovi dokaj drzne urbanistične politike priselilo v občino skoraj dva tisoč novih občanov. Ne več prisilno, z gradnjo ezulskih naselij, pač pa povsem «naravno», z novimi gradnjami.

Sledila so si leta, ko je levica spet osvojila občino, pa čeprav z

manjšinskimi upravami, katerim je SSK omogočala upravljanje s tem, da je glasovala za proračune ali se vzdržala pomembnejših glasovanj. V teh letih so bili odnosi, najbrž tudi zaradi neenakopravnega položaja ene izmed teh treh strank, dokaj napeti. V teh pogojih so se pričela prva pogajanja že lani, po volitvah, druga pa sedaj, pred nekaj tedni.

V ospredje smo najprej postavili politično programsko vprašanja. Škerkova manjšinska uprava je imela svoj program, na katerega je v lanskih pogajanjih v glavnem pristajala tudi SSK, vendar je pozneje umaknila svoje soglasje. Zato lahko trdimo, da v drugi reprizi pogovorov ni bilo nič zapravljenega, toda vse se je pričelo kljub temu znova. Preverili smo svoja stališča, izmenjali misli o tem, kako si zamišljamo razvoj nabrežinske občine. Po umirjeni in resni diskusiji so bile začrtane temeljne smernice, ki bodo obvezovale novo občinsko upravo in novo koalicijo, če bo sporazum potrjen. Govor je bil o urbanistiki, turističnem razvoju, kmetijstvu, šolstvu, kulturi, športu in javnih delih.

Lahko ugotavljamo, da je bilo sporazumevanje razmeroma umirjeno tudi zato, ker smo vedno izhajali iz skupnih interesov krajevnega prebivalstva, Slovencev in Italijanov, katerim moramo zagotoviti sožitje, ne da bi prizadeli ene ali druge skupnosti.

Pomembno je, da so tokrat prišla manj kot v prejšnjih dobah do izraza nasprotovanja posameznim osebam. Sprevrčanje politike v osebno obračunavanje bi namreč nujno pomenilo konec pogovarjanja, včeraj kakor jutri. Povsem drugačno težo dajemo seveda vprašanjem strukture občinskega odbora, enakopravnosti koalicijskih partnerjev, možnosti takih ravnovesij v samem vrhu občinske uprave, ki naj tudi javnosti dokažejo, da se oblikuje koalicija treh različnih strank.

Vedeti moramo, da je dogovor sedaj možen. Če pa bi se kaj zataknilo, bodo predčasne volitve neizbežne. Tedaj pa si nihče ne sme pričakovati premirja, politične perspektive po volitvah in komisarjski upravi pa bi bile še bolj otežkočene kot doslej. Morda celo nemogoče.

Predavanje J. Smoleta o Kosovu

Prejšnji teden smo imeli v gosteh tovariša Jožeta Smoleta, predsednika zunanjepolitične komisije pri CK ZK Jugoslavije. V prostorih gledališča Franceta Prešerna v Boljuncu je predaval na ožjem aktivu tržaške federacije KPI o nedavnih dogodkih na Kosovem, sledili pa so tudi pogovori s pokrajinskimi in deželnimi voditelji KPI v zvezi z nadaljnjim sodelovanjem med partijama, ki poteka v vzdušju iskrenega prijateljstva in odkritosrčne želje po poglobitvi vestranskih stikov v skupnem interesu naših obmejnih dežel in ljudi, ki v njih živijo.

Prepričani smo, da je izvajanje tovar. Smoleta, tako kot že pred meseci njegovo predavanje o politiki neuvrčenosti, vzbudilo ne samo zanimanje, pač pa tudi odobravanje. Smole je k vprašanju nacionalističnih izgrediv v SAP Kosovo pristopil s strogo marksistično analizo družbenih, gospodarskih in subjektivnih okoliščin, ki so porajale najprej neustrezen razvoj samoupravnega sistema odločanja, nato pa nacionalistično krizo. Pri tem so zunanji dejavniki odigrali svojo vlogo.

Pomembno je, da nas je tovariš Smole seznanil z izsledki široko zasnovane kritične in samokritične razprave v zvezi komunistov in drugih družbenopolitičnih organizacijah, kakor tudi, da je potrdil, da bo Jugoslavija nadaljevala po poti, ki jo je še pred kratkim potrdil kongres samoupravljalcev. Krize ni mogoče premostiti z administrativnimi metodami, pač pa z razvojem socialističnega in samoupravnega sistema, torej z globoko demokratizacijo odnosov. Smole je opozoril tudi na nevarnost nacionalističnih reakcij v drugih republikah.

Poudariti velja predvsem načelni pristop k vprašanju, kakor tudi razpravo, ki je segla v globino in dokazuje, da tržaški komunisti z zanimanjem in prizadeto sledijo dogajanju v sosednji in prijateljski Jugoslaviji. Pri tem si ničesar ne zakrivamo, odklanjamo izkrivljena prikazovanja dogajanj. V odnosih z jugoslovanskimi tovariši smo že dolgo navajeni takih iskrenih odnosov, ki nimajo nič skupnega s propagandističnimi pristopi k problemom izgradnje socialistične družbe. To je, končno, tudi način utrjevanja dosežene stopnje prijateljstva in sodelovanja.

Komunist

Intervju Mieczysława Rakowskega

PARTIJA NI SLEDILA ZAHTEVAM ČASA

Podpredsednik poljske vlade in član centralnega komiteja PZDP Mieczysław Rakowski, mož, ki je v vladi in partiji odgovoren za odnose z neodvisnimi sindikati Solidarnost, je takoj po enajstem plenumu centralnega komiteja sprejel v Varšavi urednika »Komunista« Petra Rakočeviča in odgovoril na nekaj vprašanj o aktualnem političnem trenutku v tej deželi.

To, kar se zadnje mesece dogaja na Poljskem, je ne glede na način, kako se zadeve razpletajo, pomembno, saj gre v bistvu tudi za prevrednotenje nekaterih vsebinskih vprašanj socializma. Do katere točke ste prišli in povejte kaj več o naravi programa socialistične obnove.

Predvsem bi želel poudariti, da gre po mojem mnenju še vedno za evolutivne spremembe. Za zdaj še nismo ponudili dovolj »dokazov« o njihovi revolucionarni naravi. Tako smo zelo ostro kritizirali posamezne strukture oblasti in družbe, toda vsa ta dejavnost je »negativna«. Povedali smo, kaj ni dobro in česa nečemo, toda še vedno nimamo dokazov, da smo namesto kritiziranih struktur ustvarili nove.

Mimo tega bo šele ekonomika pokazala, ali je pot, na katero smo se podali, v resnici ustvarjalna. Biti več v besedah v naših razmerah ne pomeni kdove kakšne sposobnosti. Sposobnost lahko pomeni samo to, da se bo iz sprememb razvil nov sistem in da bo ta sistem v resnici ustrezal stvarnim potrebam Poljakov. Program poznamo v splošnih obrisih. Gre za smotrnejše upravljanje in za smotrnejši družbenopolitični in gospodarski sistem. To pa narekuje tudi priznanje novih sil na političnem prizorišču, priznanje sindikatov v njihovi novi vlogi, prav tako pa tudi priznanje potrebe, da na novo osvetlimo vodilno vlogo partije.

Kako je sploh prišlo do tega, da se je na Poljskem samoniklo razvila revolucionarna dejavnost delavskega razreda, torej mimo delavske partije?

Najprej velja povedati, da so se na Poljskem že dolgo krepile sile v delavskem razredu, ki so bile zunaj vpliva partije. Ideja o neodvisnih sindikatih se je porodila v Scieczinu že pred več kot desetimi leti. Že tedaj je postalo očitno, da hoče delavski razred aktivno sodelovati v političnem življenju države. In kaj je bilo storjenega? Nezadovoljstvo delavskega razreda smo poskušali pomiriti izključno z izboljšanjem življenjskega standarda. Pri tem pa smo zanemarili

politične težnje in politično zorenje delavskega razreda. Medtem pa je delavski razred doživel korenito preobrazbo. Vodstvo je na razred ves čas gledalo natanko tako, kot je gledalo nanj v petdesetih letih. K temu je nekoliko pripomogla tudi naša nacionalna lastnost - domišljavost. Naslednji dokaz odhajanja razreda so dogodki iz leta 1976. Sistem posvetovanj delavcev o predlogih za zvišanje cen je bil gola formalnost, kar pa je delavski razred sprejel kot novo podcenjevanje.

Stavke v letu 1980 pomenijo logično nadaljevanje vsega, kar se je dogajalo v letu 1976 in v letu 1970 pa tudi vseh poprejšnjih poskusov delavcev, da na političnem prizorišču nastopijo kot enakopraven udeleženec pri odločanju o usodi ljudstva. Seveda je pri tem del zahtev, izrečenih v avgustu leta 1980, delavskemu razredu podtaknila inteligenca, različne protisocialistične sile. Tako je stihija prišla v stik z organizirano opozicijo.

Partija je vse to podcenjevala. Vse skupaj je povezano s politično filozofijo Giereka, ki je hotel postati »oče ljudstva«, medtem ko je njegova ekipa bolj in bolj izgubljala stik z njim. Zato je tudi izbruh nezadovoljstva moral presenetiti Giereka. Tedanje vodstvo ni moglo najti takih političnih sredstev, s katerimi bi lahko partija sprejela vse zahteve razreda. Partija je to storila šele nekaj mesecev za tem. In tako je zamudila priložnost. Se pravi, da PZDP ni sledila zahtevam časa.

Dandanes je očitno veliko močnejše hotenje po uveljavitvi partnerskih odnosov v partiji kot v nekaterih organizacijah »Solidarnosti«. Če je temu tako, kakšen je vaš komentar?

Ugotovitev je pravilna. Nekateri skupine v Solidarnosti se veliko bolj nagibajo h konfrontaciji kot k partnerstvu. Te skupine vidijo v oblasti svojega največjega sovražnika, silo, ki jo je potrebno potisniti ob zid. To so tako imenovani radikali. V vodstvu »Solidarnosti« se očitno še ni izoblikovala jasna predstava o partnerstvu in prav tako še ni izoblikovan koncept neodvisnosti. Njihova neodvisnost je za zdaj še povsem odtrgana od družbenih odnosov v socializmu. Ti krogi vidijo v nas klasične lastnike proizvodjalnih sredstev, taki pogledi pa seveda niso sprejemljivi. V tem primeru je še veliko nespo- razumov.

Prav tako ne bi smeli spregledati, da v »Solidarnosti« delujejo tudi ljudje, ki so daleč od socializma. Če bi bilo dovolj časa,

bi se bržčas iz te množice ustvarila v političnem delu ter v procesu selekcije konzistentnejša politična sila delavcev.

Na splošno velja, da se »Solidarnost« ne- če ukvarjati s povsem sindikalnimi zadevami. Za številne politične aktiviste v sindikatih je to vsakodnevno delo kamen spotike. In dokler se ne bo spremenil odnos »Solidarnosti« do partnerstva, tako dolgo bodo konflikti. Nekateri posamezniki so celo tako zelo zaslepljeni, da ne morejo dojeti, kako konfrontacija z nami na političnem področju v resnici pomeni slabitev »Solidarnosti«. V »Solidarnosti« je veliko mladih ljudi brez političnih izkušenj, le-ti so; žal, vse preveč brezbržni za nacionalne interese. Sčasoma se bodo marsičesa naučili, vendar moram reči, da se bojim posledic. Bržčas mi bo kdo očital, da se enačim z vlado ali da poskušam njih zgrabiti za vrat. Toda res ni ne prvo ne drugo. Čemu bi se naj kot komunist in kot član vodstva odrekel politični odgovornosti za usodo dežele in jo prepustil nekaterim politično nezrelim ljudem. Tudi ne gre za to, da bi se poskušal obdržati na oblasti, saj je to v končni posledici vprašanje političnega merjenja sil. Ni prvič, da se morajo na Poljskem realisti bojevati proti mitom, romanti- zmu in odrešeništvu. Ni jim mar trajnos naših meja. Pravijo: vse to zmoremo tud sami. Trdim, da je to lažna interpretacija nacionalne identitete, ki je povezana tudi z nacionalizmom. Takšna je, žal, resnica.

Ekstremi v »Solidarnosti« so dokaj očitni. Gre za radikale, o katerih sem govoril prej, ki se odkrito bojujejo proti oblasti. Ko gre za partijo, bi težko govoril o »jastrebih« ali radikalih. V glavnem so vsi za sporazumevanje. Do razlik pa prihaja v pogledih, kakšne metode uporabiti. Tisti, ki mislijo, da dose- danja taktika ni dobra, imajo vsaj s teoretič- nega stališča prav. V praksi pa nimajo prav! Torej je nujen kompromis. Najprej je nam- reč potrebno okrepiti položaj partije v družbi, da bi se nato lahko odločneje postavi- li po robu nekaterim težnjam.

Zdaj je čas proučevanja. V takem obdobju pa je le težko doseči popolno enotnost. Vendar pa je večina za nadaljevanje procesa socialistične obnove. In to je v tem trenutku najpomembnejše.

Nedavno tega ste v Bydgoszczu rekli, da se bo v prihodnjih dnevih vsak član parti- je soočil z vprašanjem, na kateri strani želi biti. V kolikšni meri je prišla do veljave ta dilema na zdajšnjih volilnih konferencah po vojevodstvih?

Volilna konferenca v Bydgoszczu je sprejela to stališče in tudi na drugih konferencah je prevladal ta duh. Tako je torej dozorel trenutek za samoodločitev partije. Dozorel je čas, ko je potrebno jasno in razločno določiti meje interesov in položaja partije ter določiti njen odnos do družbe. Do tega je moralo priti, saj je začel delovati instinkt samoobrambe. Naj bom konkretno - čemu bi partija morala deliti oblast s silami, ki so proti njej? Ta samoodločitev je proces, ki traja, rezultati pa se kažejo v tem, da so v številne forume prišli povsem novi ljudje. V tem je veliki up partije. Ne bi bilo dobro, če bi partija dlje držala roke kvišku. Na srečo ni te nevarnosti. In čimprej bodo nekateri to doumeli, tem bolje bo to za Poljsko. Pero RAKOČEVIĆ

Po volitvah v Franciji

ZMAGA BREZ PRIMERE

»Zedinil sem socialiste, zedinil sem levico, jutri želim zediniti Francoze.« François Mitterrand je izgovoril te besede nekaj dni pred koncem predsedniške kampanje.

Ta misle kot povzetek njegovega 10 let dolgega boja, v katerem je bilo dosti vrnitev na začetek, in mnogih drugih dejstev, je kazala, da je na pragu končne zmage. Treba je reči, da so bili tudi dvomi o tem, ali je sploh mogoče prehoditi tako dolgo pot po neuspešnih poskusih. Njegova izvolitev za predsednika francoske republike 10. maja je bila zato eden tistih političnih dogodkov, ko se presenečenje zamenja z izlivi veselja in ljudskega navdušenja. Na pariškem trgu Bastille, kjer se je rodila francoska republika, in po vsej državi so tisto noč milijoni Francozov proslavljali svoje na novo odkrito zedinjenje in narodno »spravo«.

Četrty prihod levice na oblast, tokrat s prepričljivo zmago socialističnega kandidata na predsedniških volitvah, je predvsem osebni uspeh Françoisa Mitterranda. V socialistično stranko je uspel združiti mlade in agilne kadre in jo v 10 letih spremeniti iz majhne stranke v politično silo države. Neenotne leve sile je združil v zvezo, ki je, čeprav je trajala malo časa, zapustila prepričanje, da je sprememba mogoča in uresničljiva in da je enotnost levih sil mogoče graditi in širiti tudi na drugih temeljih, zunaj formalnega zaveznitva in neposrednega skupnega programa. Svojo zmago je zgradil na zaupanju v moč mladosti in na želji volilnega telesa o spremembi, ne samo na ravni vladajočih struktur, temveč predvsem s širokimi in globokimi reformami pri graditvi družbe s precej večjo socialno pravičnostjo in enakostjo.

V znamenju odpiranja

Ko je bila prva izvolitvi novega predsednika sestavljena prva socialistična vlada, so njena sestava – novo veliko ministrstvo »nacionalne solidarnosti« – in njeni prvi ukrepi v prid najrevnejših (povečanje minimalnih mezd in pokojnin, podpora številnim siromašnim družinam), za zaščito interesov in dostojanstva tujih delavcev in tujcev ter zunanje-politični ukrepi – solidarnost in podpora narodu v boju proti apartheidu in kolonializmu – napovedale odločnost predsednika republike ter vlade in socialistov, da ostanejo zvesti svojim predvolilnim obljubam o združevanju Francozov in drugih, ki živijo in delajo v njihovi državi, in da deželam »tret-

jega sveta« potrdijo, da imajo v Franciji pozornost sogovornico.

V znamenju odpiranja in združevanja sta se predsednik republike in predsednik vlade sestala s prvimi osebnostmi vseh političnih in sindikalnih organizacij, profesionalnih združenj, delodajalcev in državljanov.

Razpustitev narodne skupščine in razpis izrednih skupščinskih volitev za novo predsedniško večino je bil odločilni trenutek boja za zagotovitev optimalnih pogojev – za uresničevanje programskih izhodišč, za njihovo vključitev v program ekonomskih in socialnih ukrepov Elizejske palače in vlade. Za novo opozicijo je bilo v tem upanje za povračilo za majski poraz na predsedniških volitvah. Memila je, da je prva sprememba izpolnila zahteve volilnega telesa in da je mogoče ohraniti »potrebno ravnovesje« oblasti in pustiti predsednika republike in vlado brez večine v skupščini. Ker je vztrajala pri svojem več kot dve desetletji starem prepričanju, da je oblast zato, da upravlja, ne pa zato, da se družba spreminja, se je nova opozicija postavljala po robu izhodiščem ustave pete republike. Ne da bi razumela globoke razredne in socialne spremembe v francoski družbi in ker so odrivale politične in sindikalne sile ter parlament in vlado na stranski tir, so prejšnje vladajoče strukture spodbujale spremembo, tako kot so francoski monarhisti v prizadevanjih, da bi okrepili monarhijo, povzročili nastanek druge republike leta 1875.

Daljnosežne spremembe

Skupščinske volitve so levici prinesle zmago brez primere. V novi sestavi narodne skupščine ima levica dve tretjini poslanskih mest. Ta izreden uspeh levice oziroma socialistične stranke je ustvaril nujne pogoje za uresničevanje procesov, ki so se začeli s prihodom Mitterranda in nove vlade. Viden je predvsem polét, ustvarjen s številnimi socialnimi in političnimi spremembami, katerih nosilci so nove generacije mladih, nova politična in socialna gibanja, povečana delovna in politična zastopanost žensk v družbi itd.

V osmih tednih od predsedniških do skupščinskih volitev je politična fiziognomija Francije doživela spremembe, za kakršne so potrebna desetletja. Te spremembe so vsakor eden najpomembnejših dogodkov v povojni zgodovini Francije, ki ima izredno pomembno vlogo tudi v mednarodnih razmerah. Izkušnje francoskih socialistov bo-

do v prihodnjem obdobju bistvene za napredek in razvoj socialistične misli in prakse v svetu tudi kar zadeva bogatitev poti v skladu z lastnimi razmerami in tradicijami. O tem bo mogoče soditi – upošteva domače in mednarodne razmere – na podlagi dejstev in rezultatov, ki bodo prišli.

Izrednega pomena je tudi pripravljenost socialistične stranke, da kljub notranjim in mednarodnim razmeram vključi v vlado tudi predstavnike komunistične partije. KP Francije je zaradi številnih okoliščin na teh volitvah utrpela velike neuspehe, je pa še naprej ostala pomembna politična sila s širokim vplivom v delavskem razredu in v delavskih krajih. V tem smislu vključevanje komunističnih ministrov v vlado z vidika socialistične stranke ni iskanje opore v skupščini, saj ji ta formalno ni potrebna, temveč predvsem izraz spoznanja, da nov čas prinaša tudi nove potrebe in da je spremembe mogoče uresničevati samo z udeležbo tistih sil, ki so jih zahtevale in k temu neposredno prispevale. Spremembe so predvsem stvar družbe in državljanov, ne pa posameznih političnih strank.

Djordje BOGDANOV

Tiskovna konferenca SSG

V sredo je bila na gradu svetega Jуста tiskovna konferenca Stalnega slovenskega gledališča. Novinarjem je predsednik Bogo Samsa objasn timerak finančni položaj, v katerem se ta tako pomembna ustanova nahaja, in izrazil željo in zahtevo, da se to čimprej razreši. Čeprav je v lanski gledališki sezoni delovanje stalnega gledališča preseglo število predstav preteklih let, igralci in vsi gledališki delavci sploh niso od maja meseca dobili honoraja. To seveda otežkoča potek del, ker zaradi pomanjkanja sredstev, ne pride do izražaja visoka sposobnost igralcev in tehničnega osebja. Hkrati pa bi urejeni pogoji bili spodbuda za nadaljnje izboljšanje umetniških dosežkov.

Ravnatelj Miroslav Košuta je orisal program za prihodnjo sezono, ki bo vseboval dela domačih in tujih avtorjev, in seveda upošteval smernice svoje repertoarne politike. Predvidevajo tudi številna gostovanja gledališč iz Slovenije in Hrvaške. Ansambel SSG bodo tudi v prihodnji sezoni okrepili nekateri igralci iz Slovenije.

Repertoarna podoba SSG je torej jasno začrtana, obstajajo pa še vedno problemi, ki že skoraj od vsega začetka pestijo to tako pomembno ustanovo za celotno manjšino.

**POKRAJINSKI FESTIVAL DELA IN L'UNITÀ
OD 11. DO 19. JULIJA
TRŽAŠKI VELESEJEM**

Po občnem zboru SKGZ v Gorici

Prejšnjo nedeljo je v Gorici potekal 13. občni zbor SKGZ (Slovenske kulturne gospodarske zveze). Dnevno časopisje in druga občila so podrobno poročali o tem občnem zboru, čeprav moramo v tem primeru poudariti pomanjkljivost poročanje o diskusiji, ki je trajala ves dan. Vsekakor ni tu mesto za obračune, kvečjemu lahko ob občnem zboru te slovenske krovne organizacije objavimo nekaj misli na rob, čeprav poudarjamo, da ne gre za uradne ocene. KPI spoštuje tudi v praksi samostojnost množičnih organizacij, še posebej pa samostojnost slovenske krovne organizacije. Ker pa so slovenski komunisti tako ali drugače prisotni v tej organizaciji in sooblikujejo, kolikor je pač mogoče, tudi njeno politiko, mislimo, da naše misli niso kar tjavendan, pač pa spadajo kot prispevek v diskusijo, ki se nadaljuje.

Vloga SKGZ smo opredelili že pred leti. Poudariti velja, da je nezamenljiv dejavnik in pobudnik enotnosti in enotnih nastopov Slovencev v Italiji. To ni malo. Obenem SKGZ opravlja v okviru specifične slovenske narodne skupnosti v Italiji prav tako nezamenljivo vlogo organizatorja strategije narodne obrambe, zaščite narodnostnih interesov, povezovalca družbenih, kulturnih in drugih gibanj in, ne nazadnje, tudi samostojnega osebk pri obravnavi perspektivnih vprašanj strategije slovenske narodne manjšine.

Zaradi njene edinstvenosti in dejstva, da predstavlja s svojo družbeno-politično vlogo «anomalijo» v našem prostoru (anomalijo pa še tako opravičuje specifična narodna manjšina!) so seveda bistvenega pomena odnosi, ki jih ta, ka-

kor tudi vse druge organizacije, ima do sedanje politične stvarnosti in do posameznih komponent, ki delujejo v njej. Kar zadeva komuniste, mislimo, da je tudi zadnji občni zbor dokazal, da sodelujemo v tej organizaciji konstruktivno in lojalno, čeprav ne mižimo pred občasnimi in osamljenimi pojavi nezaupanja. Verjamemo pa, da spadajo ti pojavi v okvir težkega določevanja meja pristojnosti in delokroga krovne organizacije manjšine in političnih strank ter njihovih interesov na splošno. Vsekakor se bo tudi o tem nadaljevala diskusija, brez presodkov a tudi brez pritiskov.

V ospredju 13. občnega zbora SKGZ je bilo, kar je tudi razumljivo, osrednje politično vprašanje boja za globalno zakonsko zaščito naše manjšine. Podan je bil obračun tega boja, v katerem je SKGZ nastopala v enaki meri kot KPI in druge napredne ali Slovencem naklonjene politične skupine. Strinjamo se z večjim delom ocen in tudi s točkami, ki jih je občni zbor SKGZ zapisal v svoje zaključne dokumente.

Zdi se nam, da je posebno pozitivno dejstvo, da se je na občnem zboru SKGZ razpravljalo o lučeh in sencah tega boja, da se je tudi dalo poudarek delnim doseženim rezultatom. Prepričani smo namreč, da smo zadnje leto v okviru boja za globalno zaščito zabeležili tudi nekaj pomembnih rezultatov, ne kar zadeva zakonske zaščite, pač pa v zvezi z nujnimi zavezništvimi in klimo, ki je potrebna za uspeh našega boja. Mislimo, naprimer, na uveljavljanje dvojezičnosti v tržaškem mestu. Kljub nenaklonjeni klimi, ki jo ustvarja Lista za Trst v enaki

meri kot tudi dvoumnost KD, smo po 23 letih odpravili nesmisel Palamarovega veta glede uporabe slovenščine na glavnem mestnem trgu Unità. Podobno so zmagali pristaniški delavci v boju za dvojezične transparente v mestnem središču. V obeh primerih se je izkazal tisti «drugi Trst», mesto naprednih, laičnih in delavskih sil, ki še danes in še bolj kot doslej predstavlja nujno zavezništvo in podporo boju slovenske manjšine za njene pravice.

Nepravilno vrednotenje teh dogodkov bi nujno spadalo v težnjo, na katero smo zaskrbljeno opozarjali še prejšnje leto. To bi bila težnja po zapiranju manjšine v lastno lupino, zavračanje zavezništev, nekako po teoriji, da se moramo potuhniti v svoja zavetišča, dokler ne gre mimo vihar. Res pa je, da ostajamo v viharju in da mu moramo kljubovati. Zato so nam nujno potrebni zavezniki, le-teh pa ne bomo imeli v iskanju hejslovenskih kompromisov, pač pa v jasnosti in v pravilnem ocenjevanju teže zavezništev in podpor, na katere lahko (in mora) računati neka manjšina. Tu mislimo namreč na mednarodno podporo matice, na zavezništvo z naprednimi silami večinskega naroda in, seveda, na enotnost same manjšine.

Občni zbor SKGZ je pokazal občutljivost za ta vprašanja, dokazal je, da večina Slovencev v Italiji pravilno ocenjuje tudi politični trenutek. S tem v zvezi velja poudariti tudi, da v tem primeru ni prišlo do izkrivljanja ali napačnega tolmačenja stališč naše partije, ki je (hočeš nočeš) najpomembnejša politična sila slovenske narodne manjšine v Italiji. Do tega je prišlo od časa do časa, kar bi nas lahko tudi sililo v nepotrebne in nezaželjene polemike. Očitno bi SKGZ bila upravičeno razdražena, če bi njeno politiko prikazovali drugače od tega, kar je v resnici in če bi ji pripisovali name, katerih nima. Isto velja za KPI.

Očitno pa taki primeri, ki jih je (povnavljamo) občni zbor premostil, dokazujejo nujnost večjega in tesnejšega sodelovanja, pogostejših soočanj, predsem pa tenkočutnosti do stališč, ki prihajajo do izraza v notranji dialektiki te enotne slovenske organizacije in njenih članic.

st.s.

STISNIMO ZOBE

(Nadaljevanje z 2. strani)

nem pa se je okrepila tudi KD. Vsi, ki so računali, da bo KPI «prehitela» KD in s tem postala prva stranka v Italiji, so se ušteli. Začela se je protiofenziva, ki je obrodila za levico negativne rezultate v letih 1978 in 1979. Tokrat je KPI ponovila (z redkimi izjemami) svoj uspeh, utrdila dosežene pozicije, okrepila se je tudi PSI, KD pa nazaduje. Zgodilo se je to, česar so se nadejali mnogi že leta 1976 — KPI je prehitela KD in postala prva stranka v Italiji.

Zapisali smo, da pozivamo PSI k izbiri med KD in demokratično alternativo, ki sloni na združeni levici. Vendar mora poseben poziv veljati tudi komunistom. Tudi mi moramo za enotnost levice storiti to, kar nam narekujejo dolžnost in odgovornost. Prispevati moramo k izboljšanju vzdušja med KPI in PSI, razumeti in spoštovati obstoječe idealne in politične razlike. Poudariti moramo prav misel, da sloni naša demokratična alternativa na pluralizmu in enakopravnosti vseh, ki v njej sodelujejo, tudi naprednih katoličanov, tembolj pa socialistov. Prav zato pa si ne

moremo dovoliti izbruhov polemčnosti za vsako ceno, ki postavljajo na glavo načela strpnosti, razumevanja, nevmešavanja in pluralizma. V odnosih med KPI in PSI naj velja, da smo komunisti eno, socialisti drugo. Ne smemo od socialistov zahtevati, da bi pristajali na naša načela in politiko, kakor ne smemo dovoliti socialistom, da bi podobno terjali od nas. Tudi na tej ravni odnosov, še posebej pa na bazi, med ljudmi, se meri avtonomija naših strank. Polemika je možna in razumljiva samo, če gre za tovariško razčiščevanje, ne pa za medsebojno vsiljevanje stališč. Mi ne dovolimo, da bi nam kdorkoli meril temperaturo ali da bi pred drugimi polagali izpite «demokratičnosti» ali «samostojnosti v mednarodni politiki», zato pa tudi drugim ne vsiljujemo izpitov, ne zrelostnih, ne popravnih.

Stojan Spetič

Iz tehničnih razlogov nismo v zadnjih dveh številkah Dela utegnili pravočasno vložiti korektur tekstov. Zato je prišlo ob tiskanju do neljubih pomot. Bralce prosimo za razumevanje.

Uredništvo

DELO - glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
 Direktor **ALBIN ŠKERK**
 Ureja uredniški odbor
 Odgovarja **FERDI ZIDAR**
 Uredništvo in uprava:
 Trst - Ulica Capitolina, 3
 telef. 76.48.72, 74.40.47
 Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
 telef. 24.36
 Poštni tekoči račun 11/7000
 Letna naročnina 6.000 lir
 Tisk: Tipo/lito Stella snc
 Ulica Molino a Vento 72 - Trst